

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, доцента **Ткач Марії Михайлівни**

на дисертаційне дослідження

ЯО ЦЗИЦЗЯНЬ

на тему «Формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів

музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання»,

поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії

за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Аналіз поданої до рецензування дисертації Яо Цзицзянь дає підстави для висновків стосовно актуальності теми дослідження, обґрунтованості теоретичних положень та висновків, достовірності отриманих результатів, наукової новизни та практичного значення.

Актуальність обраної Яо Цзицзянь теми зумовлена вимогами до якості вищої мистецької освіти, особливо на тлі вимог до конкурентоспроможності творчої реалізації музикантів у відкритому культурному просторі.

Мистецька рефлексія, яка накладається, безумовно, на розвинену художню емпатію, музикальність і спеціальні музичні здібності, є основою професійної реалізації у виконавському мистецтві.

Мистецько-рефлексивні уміння мають бути орієнтиром підготовки музикантів, але вони не тотожні набуттю знань як засвоєнню інформації і щодо виконавства, і щодо музики загалом, і щодо фортепіанного репертуару зокрема.

Мистецько-рефлексивні уміння дозволяють музиканту піднятися над проблемою власне виконавської майстерності у вузькому значення у сферу саморефлексії, комунікації з конкретною публікою під час виступу і з аудиторією в широкому розумінні.

З цих позицій актуальність теми дисертації Яо Цзицзянь є високою і більше: вона лише зростатиме з появою в мистецькому середовищі нових високопрофесійних музикантів-виконавців.

Формулювання ключових позицій. Привертаємо увагу на обґрунтовані дисертантом концептуальні позиції, які взаємозумовлені.

Заслуговує на увагу авторське уточнення поняття «рефлексія», окреслене як пізнавально-відображальний, нерозривно пов'язаний із мовленням процес інтелектуальної діяльності, що є найвищою формою не тільки узагальненого, соціально-зумовленого віддзеркалення оточуючої реальності, а й її окремих складових, деталей, а також зв'язків між ними.

Суттєвим є проакцентований в дисертації зв'язок рефлексії з мовленням, що принципово, адже психологія стверджує: формулюючись, думка формується, а отже формуються і рефлексивні уміння і мислення загалом. А відтак, це може бути спроектовано у площину музичного мислення, що невід'ємно від мистецько-рефлексивних умінь. Інший акцент, на якому зосереджується дисертація, – це як невід'ємність «рефлексії» від «саморефлексії» – самопостереження, самооцінювання, смокорекції, поза чим і особистісний, і професійний розвиток істотно гальмується.

На цьому в дисертації базується і авторське трактування мистецької рефлексії і мистецько-рефлексивних умінь. Самі уміння розглядаються як комплекс умінь, які належать до різних професійно-особистісних сфер, відображаючи саморефлексію: до реконструктивно-аналітичної сфери, контрольної-ситуативної сфери, перспективно-корекційної сфери. Йо Цзицзянь логічно пов'язує їхню сутність із потребою удосконалення мистецького продукту і визначає як процес мисленнєво-аналітичної діяльності, який здійснюється з метою подолання негативних явищ та складнощів мистецького навчання.

Підкреслюючи процесуальний характер мистецької рефлексії, Йо Цзицзянь виокремлює компоненти мистецької рефлексії як процесуальні, що є важливою вихідною теоретичною позицією дослідження. Це дає можливість розкрити специфічні особливості мистецької рефлексії безпосередньо магістрантів музичного мистецтва, детерміновані «бінарним діалогічно-комунікативним характером мистецької діяльності загалом і фортепіанного навчання зокрема».

Уже в цих позиціях авторських потрактовувань ключових понять на основі глибокого теоретичного аналізу полягає наукова **новизна дослідження**.

Наукова новизна визначена в дисертації об'єктивно і відповідає здобуткам, а саме вона полягає у формулюванні сутності і визначенні характерних ознак мистецько-рефлексивних умінь у контексті фортепіанного навчання магістрів музичного мистецтва, розробленні педагогічних умов і методичної моделі формування досліджуваного феномену (досягнуто вперше); в уточненні понять «рефлексія», «мистецька рефлексія», «рефлексивна відповідальність»; критерії та показники сформованості мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання та ін.

Прописані в дисертації позиції наукової новизни впливають із формулювань і висновків, що логічно і цінно в **теоретичному плані**, і спрямовує **практичну значущість** дисертації, зокрема її діагностувальну і методичну складові.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що його результати можуть використовуватись при проведенні тренінгів з формування мистецько-рефлексивних умінь для удосконалення практичної фортепіанної підготовки магістрантів музичного мистецтва, у підготовці методичних матеріалів з анкетувань, тестувань, діагностичних опитувань тощо. Також можуть використовуватися для створення навчально-методичних посібників у сфері фортепіанної підготовки магістрантів музичного мистецтва, методичних рекомендацій з фортепіанного навчання, робочих навчальних та освітніх програм з дисциплін «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Виконавський практикум», «Практикум за кваліфікацією», «Методика викладання спеціального інструменту» та ін.

Структура дисертації є традиційною для викладу тексту педагогічних досліджень, що оптимально відображає логіку дослідницького процесу.

Перший розділ – *теоретичний*, в якому здійснюється ґрунтовний теоретичний аналіз джерел з проблеми дисертації, розкривається сутність досліджуваного феномену мистецько-рефлексивних умінь, його структура.

У цьому ж розділі подається діагностувальна процедура для моніторингу динаміки формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва, що впливає із змісту структурних компонентів. Щодо *діагностувального апарату*: критерії з відповідними показниками є збалансованими і валідними, що оптимізує експериментальні замірювання і встановлення ефективності методичних засад.

Другий розділ – *методичний*, присвячений обґрунтуванню і детальному опису педагогічних орієнтирів і моделюванню методики формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів у процесі фортепіанного навчання. У цьому ж розділі описано сутність етапів формування мистецько-рефлексивних умінь, до якого добираються відповідні методи. Методична складова дослідження як точку відліку визначає реалізацію педагогічного потенціалу процесу формування мистецько-рефлексивних умінь, що впливає із попередньо сформульованого визначення та спрямовує конкретизацію доцільних форм і методів.

Методичний інструментарій є різноманітним, передбачає варіативність і дає можливість вибору в практичному застосуванні, що важливо, оскільки є можливість оперування методикою з огляду на індивідуальність студента. Її суттєво підкреслити, що одним із визначальних орієнтирів обирається опрацювання способів активізації креативності музично-виконавської, музично-педагогічної, навчально-методичної діяльності, пошук яких як раз базований на уміннях саморефлексії в широкому охопленні різних аспектів виконавської підготовки.

Дисертацією передбачено і структурування фаз упровадження методики (тобто організації дослідно-експериментальної роботи) – відбіркової, прелімінарно-діагностичної, констатувально-діагностичної, формувальної-впроваджувальної, контрольної-діагностичної, заключно-узагальнювальної, кожна з яких містить послідовні покрокові заходи різного типу.

Викладу методики передують аналіз специфіки фортепіанного навчання, націлений на визначення педагогічних умов оптимізації процесу формування мистецько-рефлексивних умінь.

Третій розділ – *експериментальний*, в якому детально описано перебіг формувального етапу педагогічного експерименту і встановлюється ефективність авторської методики. Практичне значення мають запропоновані методи і форми формування мистецько-рефлексивних умінь з детальним описами – інструкціями їх запровадження на різних етапах експерименту.

Текст дисертації містить оптимальну кількість графічних зображень та таблиць для унаочнення окремих положень, що структурує роботу. Висновки з розділів і загальні висновки дають вичерпні відповіді щодо результатів розв’язання завдань дисертації. Змістовними є додатки до основного тексту дисертації.

Дисертація **Яо Цзицзянь** на тему «Формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання» є цілісним завершеним дослідженням, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри теорії музики та
естрадного мистецтва факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова

Підпис: **Марія ТКАЧ**
ПІДПИСАНО: зав. канцелярії університету імені Михайла Драгоманова
« 25 » 12 2023 р.